

УДК 37.091.12-051:004.056

ЦИФРОВА БЕЗПЕКА ЯК КОМПОНЕНТ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Хруслов Д.О.

e-mail: dmytro.khruslov@nure.ua

Науковий керівник – д. філос. н., проф. Коробкіна Т.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. БІТ
м. Харків, Україна

The paper addresses digital security as a structural component of the professional competence of scientific and pedagogical workers. Based on the DigCompEdu framework and the Ukrainian national framework for digital competence, the content and structure of digital security competence are examined. The study analyzes the psychological barriers that prevent educators from adopting safe digital practices, including low digital self-efficacy, anxiety in the digital environment, and insufficient awareness of cyber threats. Key threats to the digital educational environment are identified and the necessity of systematic integration of digital security into professional development programs is substantiated.

Цифровізація освіти кардинально змінила професійне середовище науково-педагогічного працівника. Системи управління навчанням, хмарні платформи та засоби відеоконференцзв'язку стали повсякденними інструментами. Водночас глобальною загрозою для вищої освіти стало неконтрольоване поширення фейкової інформації, що становить небезпеку не лише для якості освіти, а й для безпеки суспільства. Перехід на дистанційне навчання суттєво розширив поверхню кіберзагроз та виявив технічну та психологічну неготовність викладачів – тривожність перед новими технологіями, цифровий стрес та відчуття втрати контролю над освітнім процесом [1].

У структурі цифрової компетентності безпека посідає особливе місце. Європейська рамка DigCompEdu визначає шість сфер компетентності педагога, серед яких безпека присутня у двох вимірах: як частина власної професійної практики (захист контенту, дотримання конфіденційності) та як предмет навчання – формування у здобувачів освіти навичок безпечного використання технологій [2]. Отже, науково-педагогічний працівник має водночас володіти навичками цифрової безпеки та бути здатним навчити цьому студентів, що передбачає відповідну психологічну готовність та педагогічну майстерність.

Змістове наповнення цифрової безпеки як складника компетентності охоплює: захист пристроїв та безпечне підключення до Інтернету; захист персональних даних та приватності; захист від онлайн-шахрайства (розпізнавання фішингу, соціальної інженерії); захист здоров'я та цифрового добробуту. В умовах повномасштабної війни в Україні

додаються специфічні виклики – протидія інформаційній війні, розпізнавання маніпулятивного контенту та захист освітньої інфраструктури від кібератак [3].

Попри визначеність нормативних вимог, реальний рівень цифрової безпеки педагогів залишається недостатнім. Ця проблема має глибокий психолого-педагогічний характер: значна частина викладачів демонструє низьку цифрову самоефективність. Тривожність перед технологіями формує замкнене коло: страх помилки гальмує освоєння нових інструментів. Водночас в умовах інформаційної війни викладач є ключовою фігурою у формуванні критичного мислення студентів щодо цифрового контенту.

Подолання цього розриву потребує системного підходу. Модель розвитку цифрової безпеки передбачає цільовий, змістовий, технологічний та діагностично-аналітичний блоки [4]. З психолого-педагогічної точки зору важливим є формування внутрішньої потреби у безпечній поведінці та подолання психологічних бар'єрів через підтримувальне середовище. Формування такої психологічної готовності неможливе без розбудови простору «освіти довіри», що дозволяє зняти бар'єри тривожності та подолати цифровий стрес. З позицій сучасної нейропедагогіки, інтеграція безпекових практик у повсякденну діяльність викладача стає ключовим інструментом збереження його когнітивної автономії та професійної стійкості в епоху невизначеності [5].

Список використаних джерел:

1. Пітулей В. В. Особливості впливу дистанційного навчання на психіку студента та викладача. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія». 2021. № 12. С. 64–68.
2. Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. 95 p.
3. Петренко Л. М. Цифрова безпека в професійній діяльності майбутніх викладачів педагогічних закладів вищої освіти: нормативно-правовий аспект. Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки». 2023. Вип. 24(53). С. 138–152.
4. Спирін О. М., Олексюк В. П., Василенко Я., Сіренко О. Модель розвитку цифрової компетентності наукових та науково-педагогічних працівників. Інформаційні технології і засоби навчання. 2024. Т. 104, № 6. С. 156–179.
5. Коробкіна Т. В., Дашенкова Н. М. Освіта довіри: нейропедагогіка безпеки в епоху невизначеності. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: педагогіка та психологія, 2025, (8). <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-8-01-02>